

Piekrastes iedzīvotāju aptaujas rezultāti

Rita Birziņa, Gaļina Pospelova

Materiāls sagatavots EK LIFE-Nature projektā "Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā" (LIFE2002NAT/LV8498)

Saturs

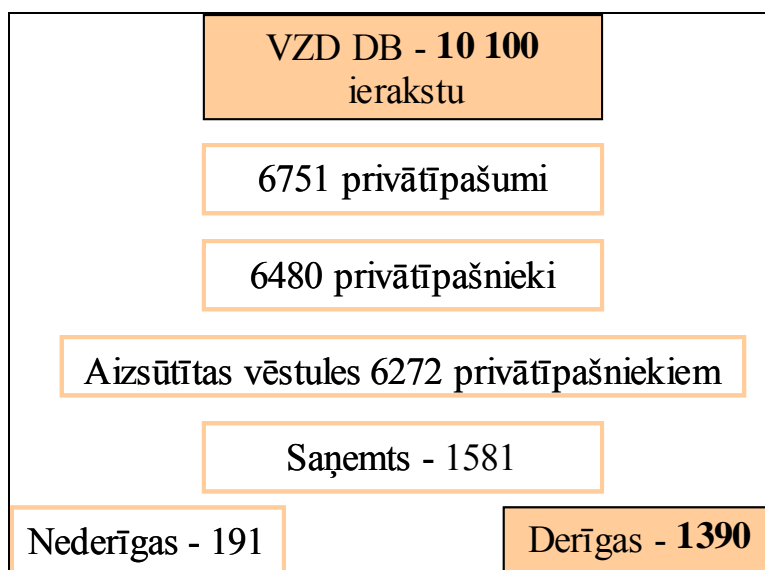
Zemes īpašnieku datu bāzes izveidošana un aptaujas organizēšana	2
Respondentu raksturojums.....	4
Zemes īpašnieka attieksme un zināšanas par krasta kāpu aizsargjoslu.....	6
Teritorijas apsaimniekošana	11
Iedzīvotāju attieksme pret dabas aizsardzību piekrastē.....	15
Iedzīvotāju viedoklis un attieksme pret piekrastes biotopu apsaimniekošanu	16
Aktuālākās problēmas piekrastē un to rašanās cēloņi	19
Iedzīvotāju informētība	22

2003./2004. gadā projektā tika veikta piekrastes iedzīvotāju aptauja. Aptaujas mērķis bija noskaidrot piekrastes krasta kāpu aizsargjoslas iedzīvotāju viedokli

- pārliecinoties par viņu zināšanām dabas aizsardzības jautājumos un krasta kāpu aizsargjoslas apsaimniekošanā,
- par viņu ieguvumiem un problēmām, dzīvojot teritorijā ar saimnieciskās darbības aprobežojumiem,
- iepazīties ar viņu nākotnes redzējumu piekrastes attīstībā.

Zemes īpašnieku datu bāzes izveidošana un aptaujas organizēšana

Sākotnēji (2003. gadā) tika saņemta informācija no Valsts Zemes dienesta (VZD) (datu bāze ar 10 100 ierakstiem). Ieraksti datu bāzē tika sašķiroti pēc īpašumu veida: valsts, pašvaldību, privātzņēmumi un privātie īpašumi. Tā kā projektā bija paredzēts veikt privātipašnieku aptauju, tad no kopējās informācijas par privātipašumiem, tika izveidota datu bāze ar īpašnieku sarakstu. Precizējot informāciju, tika aizsūtītas vēstules 6272 privātipašniekiem (1. attēls).

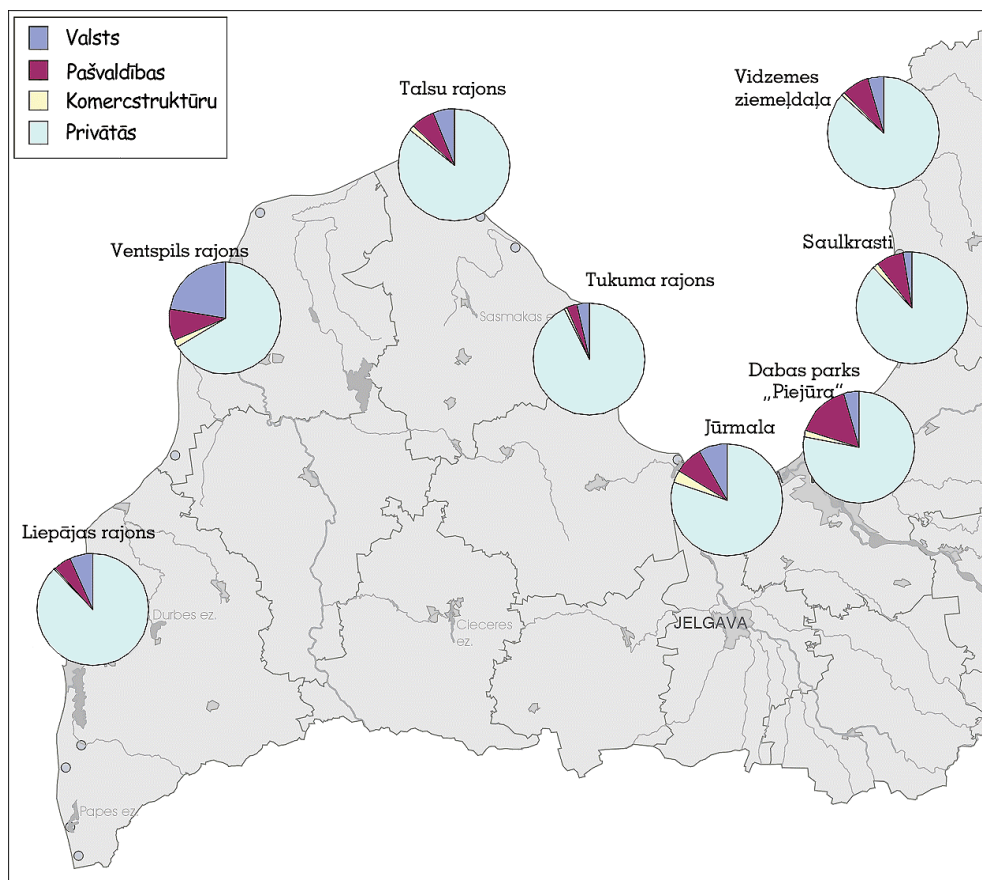

1. attēls. Aptaujā piedalījušos respondentu atlases shēma

2. attēls. Vēstuļu sagatavošana aptaujas anketu izsūtīšanai

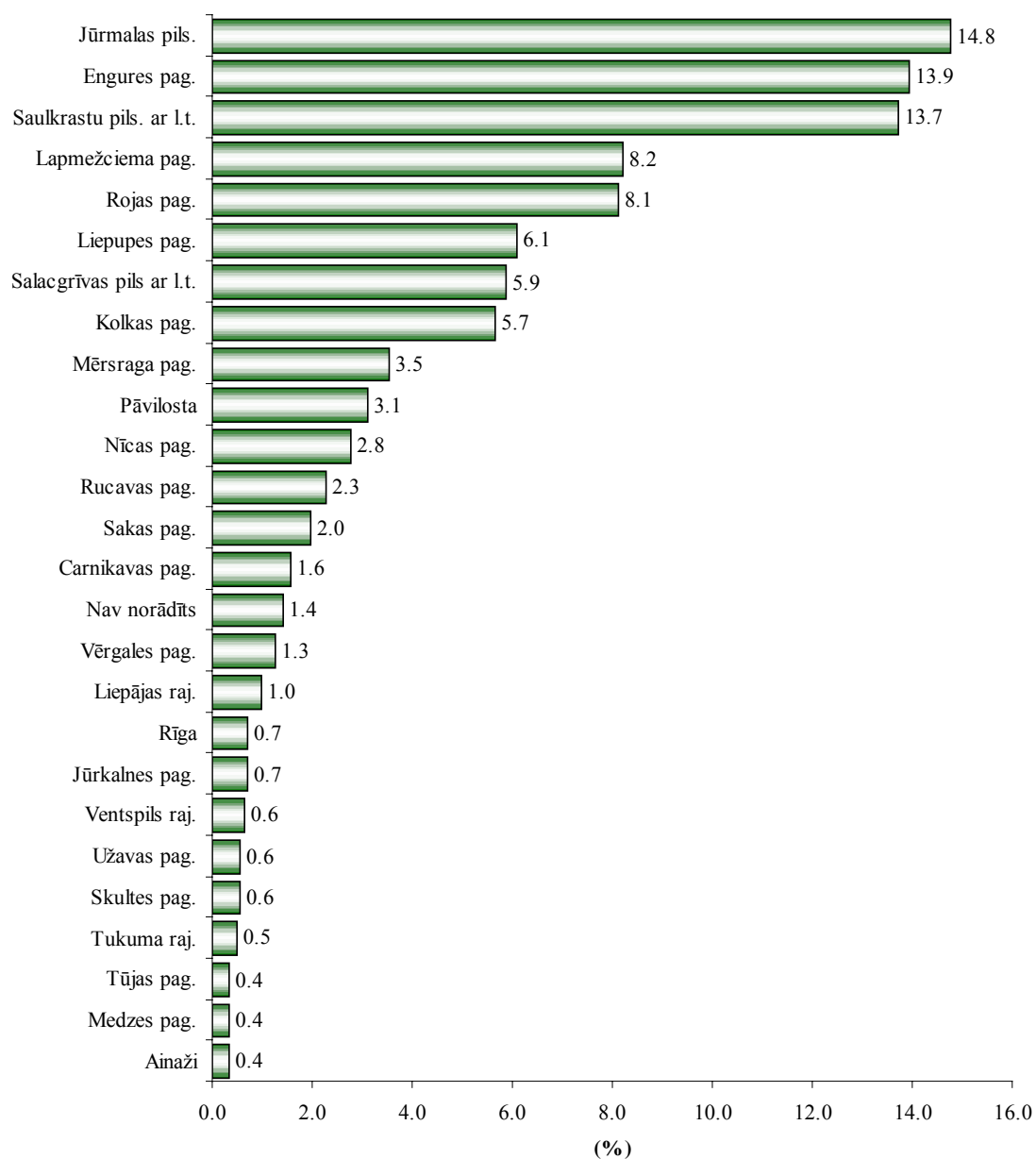
Aptaujas jautājumi kopā ar projekta informatīvu bukletu pa pastu tika izsūtīti visiem zemes īpašniekiem. Tas bija ļoti darbietilpīgs pasākums, un paldies jāsaņem projektā iesaistītajiem Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes studentiem (2. attēls). Rakstot projekta pieteikumu, bijām paredzējuši ievērojami mazāku zemes īpašnieku skaitu (1,5 tūkst.), bet projektā apkopotā informācija liecina, ka piekrastē dzīvo 6480 īpašnieki. Arī profesors G.Eberhards (G. Eberhards. Jūra uzbrūk. Ko darīt? LU, 2004) norāda, ka Latvijas īpatnība ir, ka "piekrastē 5-10 km platā joslā dzīvo vairāk nekā viens miljons cilvēku – nedaudz mazāk par pusi no valsts iedzīvotāju kopskaita. Nevienā citā no Baltijas jūras valstīm šaurajā piekrastes joslā nav tik liela iedzīvotāju koncentrācija no kopējā valsts iedzīvotāju skaita". Uz iegūto datu pamata bija iespējams novērtēt pašreizējo kadastra vienību sadalījumu (3. attēls).

3. attēls. Piekrastes zemes īpašumu kadastra vienību attiecību salīdzinājums

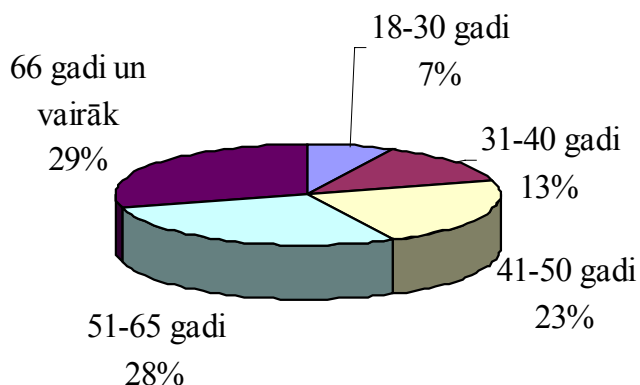
Respondentu raksturojums

Aptaujā piedalījās respondenti no **31** pašvaldības/pilsētas.

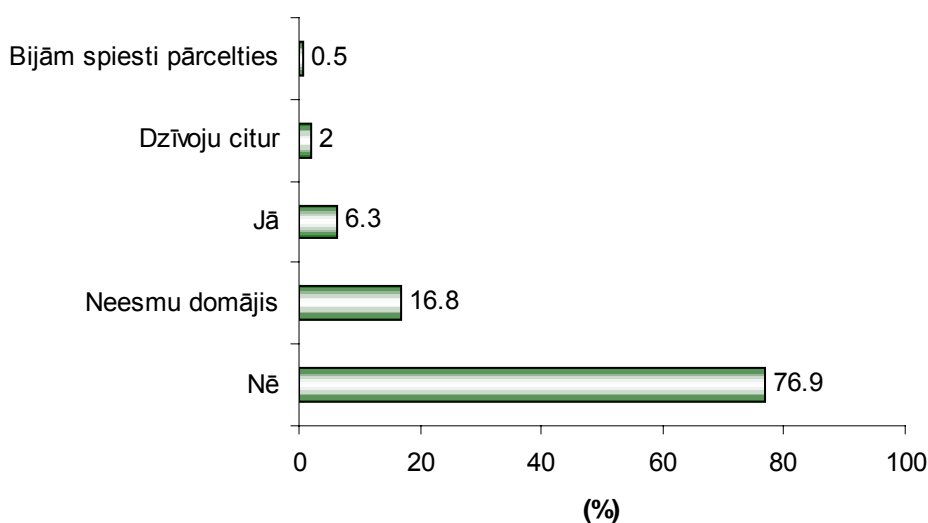
4. attēls. Aptaujā pārstāvētās pašvaldības pēc respondentu skaita

Visplašāk pārstāvētās pašvaldības Jūrmalas pilsēta (14,8%), Engures pagasts (13,9%), Saulkrastu pilsēta ar lauku teritoriju (13,7%) (4. attēls).

5. attēls. Aptaujā piedalījušos piekrastes iedzīvotāju vecums

Lielākā daļa respondentu (57%) ir virs 51 gadiem, tikai 7% ir starp 18-30 gadiem, 33,3% ir pensionējušies (5. attēls). (Iespējamais skaidrojums tam, ka piekrastē dzīvojošo iedzīvotāju vidējais vecums ir lielāks nekā valstī kopumā, varētu būt saistīts ar to, ka parasti zemes īpašums piekrastē ir mantots dzimtas īpašums). No respondentiem 55,8% bija sievietes, 44,2% - vīrieši. Gandrīz pusei aptaujāto (48,2%) ir augstākā vai nepabeigta augstākā izglītība. Pēc nodarbinātības visvairāk pārstāvēti ir cilvēki ar inženiertehnisko izglītību (6,8%) un medicīnas darbinieki (6,6%), izglītības darbinieki (4,2%), grāmatveži (3,4%), celtniecības darbinieki (3,2%). Kopumā minētas 44 dažādas profesijas, sākot no politiķiem un bankas darbiniekiem līdz mājsaimniecēm. No piekrastes iedzīvotājiem 53% dzīvo pastāvīgi uz vietas, 32 – sezonāli, 80,1% dzīvo ilgāk nekā 11 gadus, no tiem 41,2 % jau kopš dzimšanas. Tomēr 6,3 % domā pārcelties dzīvot uz citu vietu, 2% jau dzīvo citur, bet 0,5 % bija spiesti pārcelties (6. attēls) 85% no atbildētājiem ir ar augstāko izglītību (45,5%) jeb ar vidējo un vidējo speciālo (39,5%).

6. attēls. Vai Jūs vēlētos dzīvot citur, ja esat savas pašvaldības pastāvīgais iedzīvotājs?

Citāti no respondentu atbildēm

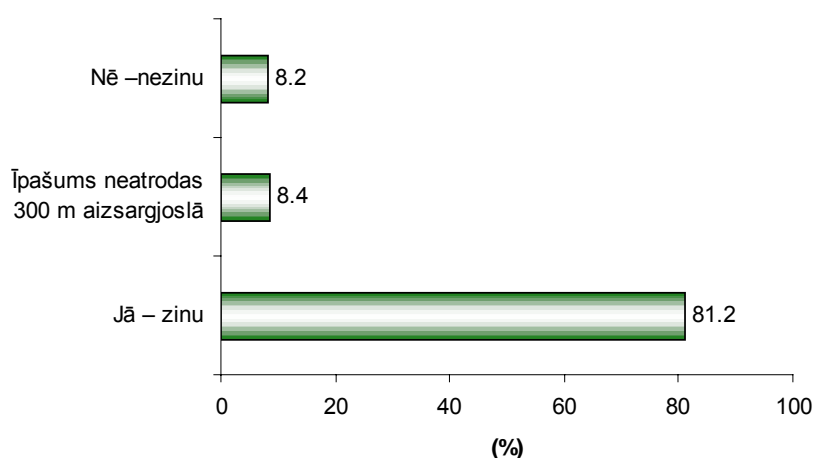
Pārāk augsts zemes nodoklis, palielinās dzīves dārdzība, nav dzīvojamo ēku un jaunu celt nedrīkst, darba dēļ, dabas stihiju dēļ – jūra strauji tuvojas kāpām. Nav apbūves tiesību, bet gribu dzīvot. Ņemot vērā pēdējos notikumus Lapmežciema pagastā sāku domāt par pārdošanu. Pamirusi kūrorta pilsēta ar neattīstītu infrastruktūru, pārāk daudz atpūtnieku.

Vairs nepatīk šodienas jūrmala. Vēlos dzīvot laukos, šeit ir pārāk trokšņaina un agresīva vide tuvās transporta maģistrāles dēļ. Valdības biežo maiņu rezultātā piekrastes pašvaldības, kā arī dabas aizsardzība maz prognozējama.

NĒ - nekur citur Latvijā nav tik skaisti.

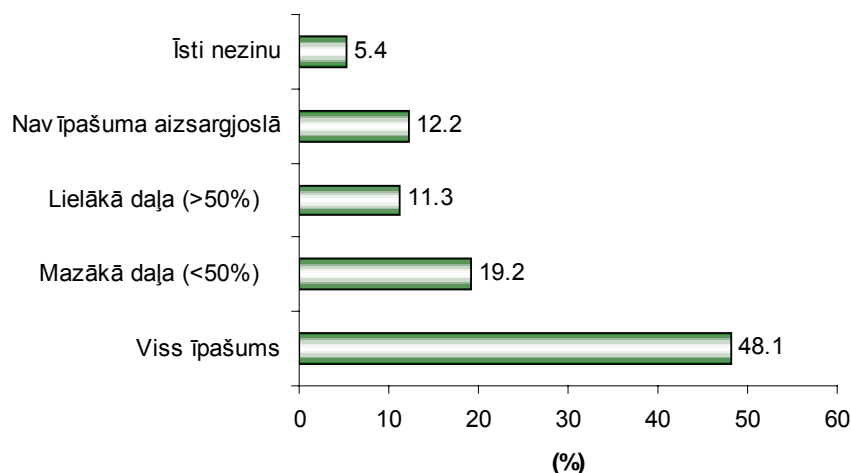
Zemes īpašnieka attieksme un zināšanas par krasta kāpu aizsargjoslu

Tikai 81,2% no atbildētajiem zina, ka dzīvo jūras krasta kāpu aizsargjoslā, 8,4% uzskata, ka īpašums neatrodas 300 m aizsargjoslā, interesanti, ka 8,2% - nezina (7. attēls).

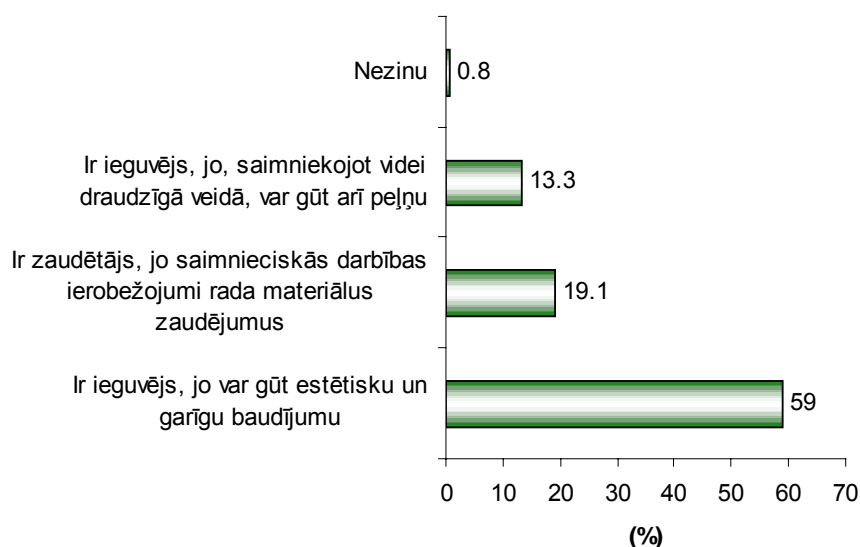
7. attēls. Vai Jūs zināt, ka Jūsu īpašums atrodas jūras krasta kāpu (300 metru) aizsargjoslā?

Gandrīz pusei (48,1%) zemes īpašnieku viss īpašums ir krasta kāpu aizsargjoslā vai arī tā lielākā daļa (11,3%). Daļa īpašnieku (12,2%) uzskata, ka viņu īpašums nav krasta kāpu aizsargjoslā vai arī nav pārliecināti par to (5,4%) – 8. attēls.

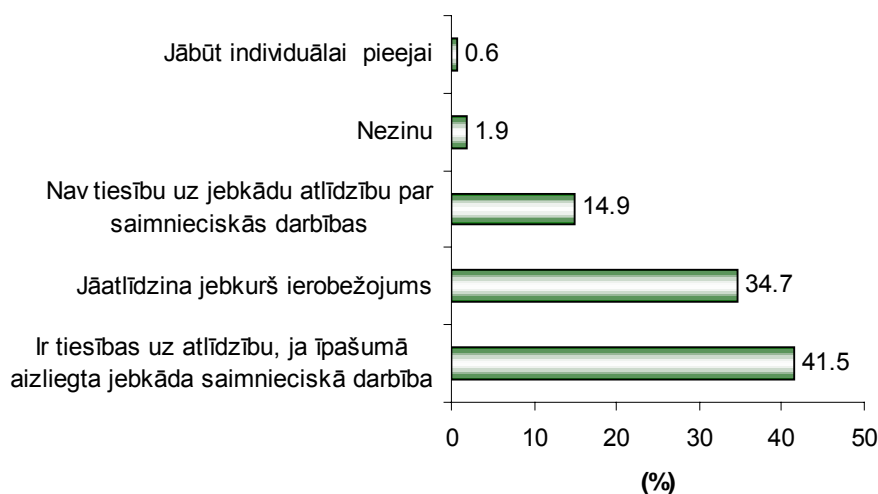
8. attēls. Vai viss Jums piederošais zemes īpašums ir jūras krasta kāpu aizsargjoslā?

Neskatoties uz to, ka zeme atrodas krasta kāpu aizsargjoslā un saimnieciskās darbības ierobežojumi rada materiālus zaudējumus, tomēr 59% uzskata, ka ir ieguvēji, jo var gūt estētisku un garīgu baudījumu un tikai 19,1% uzskata sevi par zaudētājiem. 13,3% optimistiski skatās nākotnē un uzskata, ka arī šeit var gūt peļņu (9. attēls).

9. attēls. Vai, Jūsaprāt, privātais zemes īpašnieks ir ieguvējs vai zaudētājs, ja viņa zeme atrodas krasta kāpu aizsargjoslā?

Zemes īpašniekam par saimnieciskās darbības ierobežojumiem pienākas kompensācija, uzskata 76,2%, bet 14,9% uzskata, ka nevienam zemes īpašniekam nav tiesību uz jebkādu atlīdzību par saimnieciskās darbības ierobežojumiem viņa īpašumā esošajā zemē: nepatīk, pārdod zemi citiem, 1.9 % nezina atbildi uz šo jautājumu, bet 0.6% uzskata, ka jābūt individuālai pieejai (10. attēls).

10. attēls. Vai zemes īpašniekam par saimnieciskās darbības ierobežojumiem pienākas kompensācija?

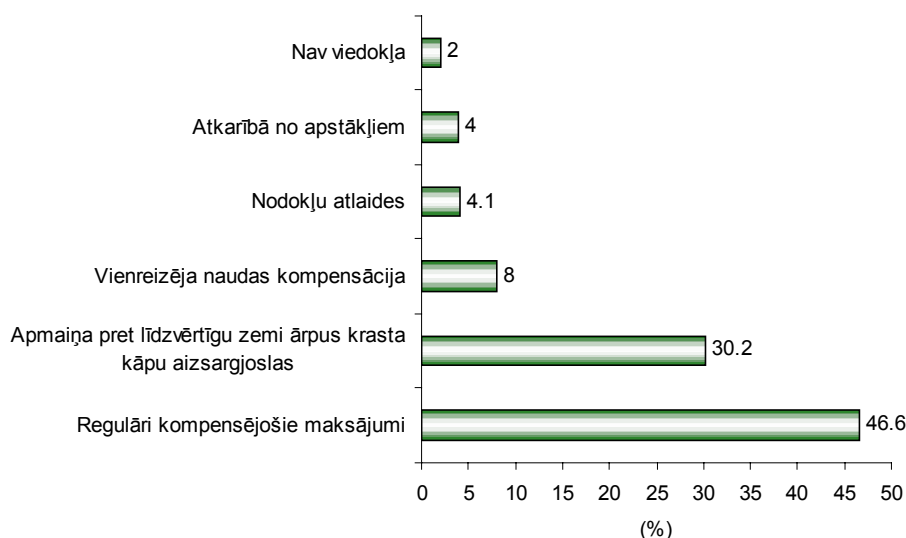
Citāti no respondentu atbildēm

"Kapitalistiskajā demokrātijā" valsts diemžēl vēl nespēj kompensēt likumos paredzētos ierobežojumus, tāpēc drīz Latvijas skaistākās vietas tiks privatizētas un urbanizētas, izbūvējot ainavai nepieklāutus objektus - ēkas. Tai pašā laikā valstī ir tik daudz neapsaimniekotas lauku zemes, pamestas mājas.

Atlīdzību - materiālu varētu aizstāt ar kādām priekšrocībām vai nodokļu un procedūru atvieglojumiem. Samazināt zemes nodokli, jo nekāda kompensācija pagaidām nav reāla.

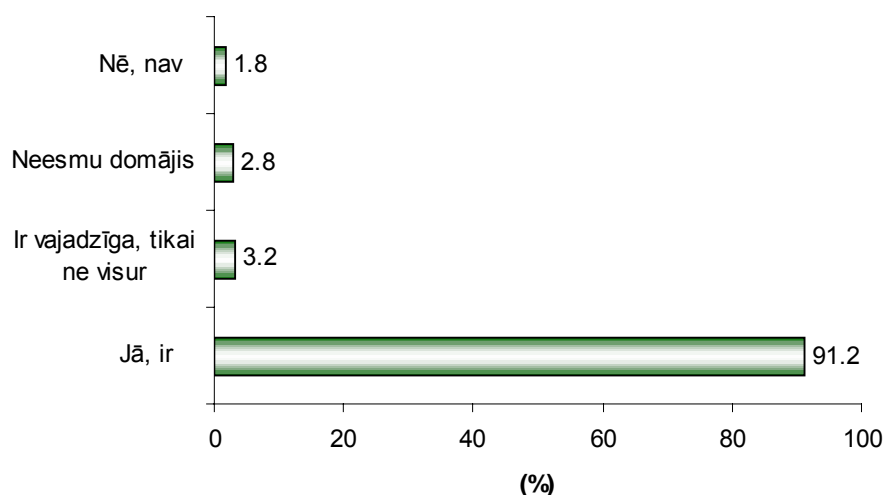
Ierobežojumi bija zināmi, iegūstot zemi. Jāatlīdzina tiem iedzīvotājiem, kuriem ierobežojumi ietekmē iztiku un ir vienīgā iespējamā dzīvesvieta. Jāņem vērā, kad iegūtas īpašuma tiesības. Ja tās iegūtas, zinot par šādiem apgrūtinājumiem, nekādas kompensācijas nepienākas.

Kompensācijas veidi. Tikai 46,6% uzskata, ka nepieciešami regulāri kompensējošie maksājumi jeb nodokļu atlaides 4,1%, bet 30,2% uzskata, ka jābūt iespējai apmainīt pret līdzvērtīgu zemi ārpus krasta kāpu aizsargjoslas, 2% nav viedokļa par šo jautājumu (11. attēls).

11. attēls. Kādai vajadzētu būt atlīdzības formai?

Vairums respondentu (91,2%) ir pārliecināti, ka krasta kāpu aizsargjosla Latvijā ir vajadzīga. Nelielas daļa (3,2%) domā, ka ne visur, piemēram ārpus apdzīvotām vietām, bet 2,8% par to nav domājuši, un 1,8% uzskata, ka nav vajadzīga (12. attēls).

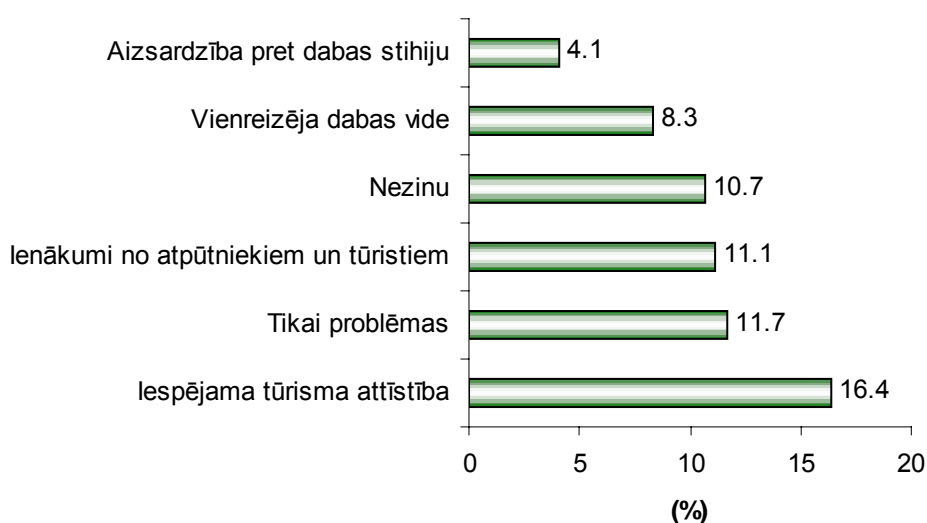

12. attēls. Vai krasta kāpu aizsargjosla vispār Latvijā ir vajadzīga?

Citāti no respondentu atbildēm

Ir, bet ne visur vienāda, Kurzeme atšķiras no Vidzemes. Vismazāk tā rūp ierēdņiem un likumdevējiem, vairāk - vietējiem iedzīvotājiem. Ir vajadzīga, bet nevajag skart visu piekrasti un ne tik stingrus likumus. Minimāla apdzīvotās vietās. Attālumi nespēlē lomu, ja zemei ir patriotiski saimnieki, tad tā nav vajadzīga. Strikti noteikt - 150-300 m, nevis kā tagad, ceļa labā puse - kāpu aizsargjosla, kaut arī jūra atrodas 800 m no sauszemes. Aizsargjosla varētu būt 150-200 m plata. 300 m ir par daudz, jo kāpas praktiski varbūt ir tikai 50 m. Tikai ārpus ciematu teritorijas. Vajadzīga ārpus apbūves. Jā, bet ne mehāniski novelkot 300 m joslu. Ja cilvēkam ir galva, tad nekādi ierobežojumi nav vajadzīgi.

Viennozīmīgu atbildi uz jautājumu "Kādu labumu krasta kāpu aizsargjosla dod pašvaldībai?" nav (13. attēls). Iedzīvotāji par galveno krasta kāpu aizsargjoslas nozīmi atzīst perspektīvu, attiecinot uz tūrisma attīstību un ienākumu gūšanu (27,5%), tajā pašā laikā neizslēdzot ar to saistītās problēmas piekrastes pašvaldībai (piemēram, 11,7% uzskata ka tas ir "akmens kaklā"). Tikai 8,3% respondentu saskata vienreizēju dabas vidi un 4,1% aizsardzību pret dabas stihiju.

13. attēls. Kādu labumu krasta kāpu aizsargjosla dod pašvaldībai?

Citāti no respondentu atbildēm

Tā ir nacionālā visas tautas bagātība. Saglabā mūsu unikālo piekrasti, kādas nav nekur citur pasaulē. Unikālas dabas vērtības, piesaista tūristus, aizsargā no jūras darbības, vējiem. Vērtība pati par sevi. Aizsargāta daba + ienākumi no tūrisma, jo ļaudis pievilina kopta un nedaudz mežonīga dabiska vide. Iespēja baudīt neskartu dabas stūrīt iedzīvotājiem, ja tur nav atļauta būvniecība. Ja krasta kāpu zona būtu aizsargāta un sakopta, ar to varētu lepoties latviešu tauta un parādītu pasaulei mūsu ētikas un morāles kultūru. Dot iespēju saglabāt agrāko piejūras mežu "gabaliņus".

Piejūras dabisko ainavu nevar nopirkt - tā ir liela bagātība, ja to nesabojā. Tā veido pagasta seju, vidi, dod relaksāciju. Šobrīd viss tiek nonivilēts un kļūst vienāds, pagasts zaudē savu seju un burvību, kas ir tas, kas ir vērtība.

Brīvāka pieeju jūrai, ekoloģiski tīrāku gaiss. Relaksējoša vide, klusums, miers, tīrs gaiss, neskarta daba. Tas piesaista tūristus un mieru alkstošus atpūtniekus. Pāvilstas prioritāte varētu būt tūrisma infrastruktūras attīstība. Cilvēku pilnvērtīga atpūta, kas varētu dot arī ienākumus. Jūrmalai jābūt atpūtas un tūrisma citadelei. Jūrmala bez kāpu mežiem vairs nav jūrmala. Krasta kāpu josla it kā garantē mežu saglabāšanu, ja nenotiek acīmredzami spiedieni to apbūvēšanai. Sakārtota vide ir katras pilsētas lepnums. Pāvilstai tā ir pelēkā kāpa, Sakas pagastam - dabas takas un piekrastes mežs. Naudas piesaiste no Eiropas reģionālajiem fondiem. Ekoloģiska pašvaldība. Labs imidžs, tūrisms. Piekrastes biotops izraisa tūristu interesi, līdz ar to viņu pieplūdums varētu veicināt Pāvilstas izaugsmi.

Netiek pietiekami aizsargāta aizsargjosla, cērt kokus, ceļ pilis. Cilvēkiem nākotnē varētu būt problēmas ar piekļūšanu jūrai. Cilvēkiem ir pieeja jūrai (pagaidām).

Neskartas dabiskas piekrastes ainavas ir katras pilsētas un pašvaldības lepnums. Kāda ir pašvaldības krasta kāpu josla, labi parāda šīs pašvaldības morāli, kādas ir pašvaldības varasvīru personiskās prioritātes.

Pašvaldība var par labu naudu iztirgot aizsargjoslā esošo zemi! Papildu ienākumus no pirktspējīgiem cilvēkiem. Popularitāti, paaugstinātus nodokļus. Šobrīd aizsargjoslu likums tiek izmantots, lai pašvaldībā sēdošie apmierinātu savas personiskās intereses. Situācijas netiek skatītas objektīvi, bet likums tiek mēģināts pielāgot, lai pēc iespējas vairāk aizliegtu. Pašvaldībai - galvassāpes, jo gribētāju iegūt zemi jūras krastā ir daudz. "Ietekmīgākās" personas (visas) nokārto esošos aizliegumus, pateicoties naudai.

Tā ir visas valsts bagātība, kas pieder ikvienam un reizē nepieder nevienam, izņemot valsti Ekonomiski izdevīgi. Tūristu un atpūtnieku piesaistīšana. Pareizi apsaimniekojot, pašvaldības uzplaukumu. Vērtība ir tikai dažām Latvijas pašvaldībām. Prātīgi apsaimniekojot var celt vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti, pašvaldību prestižu, veicināt ekotūrisma un gūt peļņu no sezonas ieņēmumiem. Vide, tūrisms, līdz ar to arī darbs, līdzekļi.

Ja neņem materiālo labumu (kas ir ļoti aktuāli), tad neskarta kāpu josla ir vislabākais, ko vajadzētu mēģināt glābt. Saglabāt dabas objektus to pirmatnējā veidolā!

Nemantkārīgi: apziņa, ka ir vieta, kas ir aizsargāta, skaista un dabiska. Mantkārīgi: var būt līdzekļi dabas aizsardzībai, ko "ielikt" kabatā. Nav rēķināms naudā, bet gan baudā. Uzskatu, kas tas, ka mēs dzīvojam jūras krastā ir jauki no dažādiem aspektiem. Mēs dzīvojam piejūras dabas klēpī, sauļojamies, peldamies un izbaudām tos priekus, ko sniedz jūra un krastu daba vasarā.

Iespēju veidot labiekārtotas teritorijas tūrisma attīstībai Nīcas pagastā, ļaujot gūt ienākumus no ārvalstu tūristiem. Domāju arī biotopu izpēti zinātniekiem no ārzemēm. Iespēju mācīt, rādīt, saglabāt citām paaudzēm Latvijas dabu kāpu aizsargjoslā.

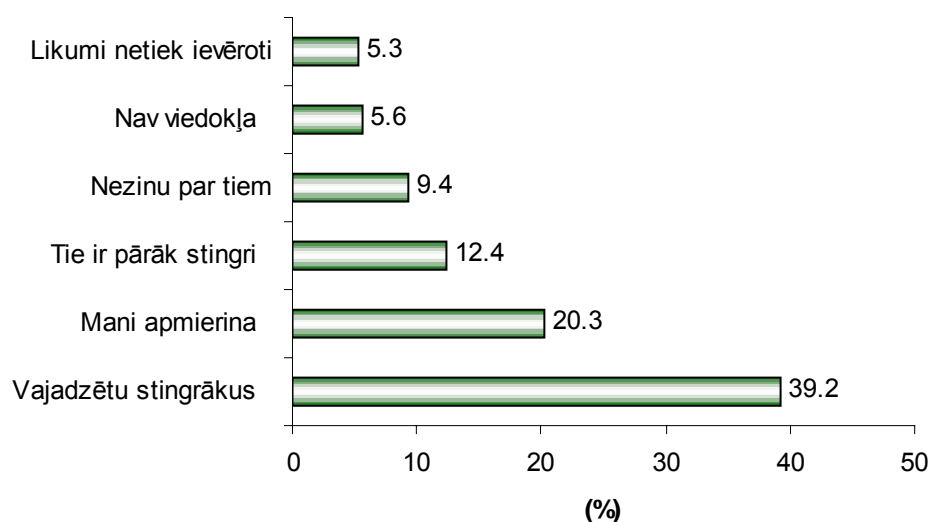
Saprātīgi attīstot un labiekārtojot aizsargjoslu, tā spēj aizsargāt gan dabu, gan vietējos iedzīvotājus, gan iepazīstināt ārzemniekus ar mūsu neatkarīgo Dabu.

Tieši varbūt nedod, bet iedzīvotājiem tā ir dabiska, nesagrauta vide atpūtai.

Pilnīgi nekādu. Neorganizētie tūristi apmeklējot pludmali tikai piemēro ar atkritumiem. Varbūt dod sajūtu, ka mūsu teritorijā ir skaista pludmale, lielisks priežu mežs un svaigs gaiss.

Pašvaldībām nav īpašuma kāpu aizsargjoslā, viss ir privātīpašums.

Parasti diskusijās ar zemes īpašniekiem un pašvaldību pārstāvjiem izskan viedoklis, ka krasta kāpu joslas aizsardzības noteikumi Latvijā ir pārāk stingri. Aptaujas dati parāda, ka liela daļa respondentu (39,2%) uzskata, ka noteikumiem jābūt vēl stingrākiem un 20,3% tie pilnīgi apmierina. Tikai 12,4% aptaujāto uzskata, ka tie ir pārāk stingri. 5,3% domā, ka likumi netiek ievēroti, bet 15% neko nezina par tiem vai arī viņiem nav sava viedokļa (14. attēls).

14. attēls. Ko Jūs domājat par krasta kāpu aizsargjoslas pašreizējiem aizsardzības noteikumiem?

Citāti no respondentu atbildēm

Noteikumiem jābūt tādiem, kas reāli aizsargā - tiem jādarbojas, lai stingrums nebūtu pašmērķis. Liekas, ka ir jau stipri nokavēts.

Teorija laba, prakse šausmīga. Izskatās, ka šie noteikumi nav visiem vienādi. To steidzami vajadzētu novērst. Apmierinātu, ja tie tiktu kontrolēti un pildīti. Neapmierina noteikumu ievērošanas kontrole - noteikumus pārkāpj gan tūristi, gan vietējie iedzīvotāji.

Gan apmierina, gan neapmierina, jo jāsastopas ar birokrātiju un pilnīgo neinformētību. Ļoti gausi apdzīvotās vietās tiek noteikta 150 m josla un ārkārtīgi daudz ir atkarīgs no cilvēkiem, kas ne ar ko un ne par ko neatbild.

Ierobežo rīcību (būvniecību) mantiniekiem. Neievēro vēsturisko apbūvi lauku teritorijā. Krasta kāpas aizsargjoslas noteikumi noteikti ir jāattiecinā uz neapbūvēto mežu teritoriju. Vēsturiski un apbūvētajās teritorijās tie ir pārāk stingri un reizēm arī nelōģiski.

Ko dod aizsardzības noteikumi, ja jūra neaizsargātu kāpu noskalo? Engurē jūra izskalo krastus un individuālās mājas ir apdraudētas.

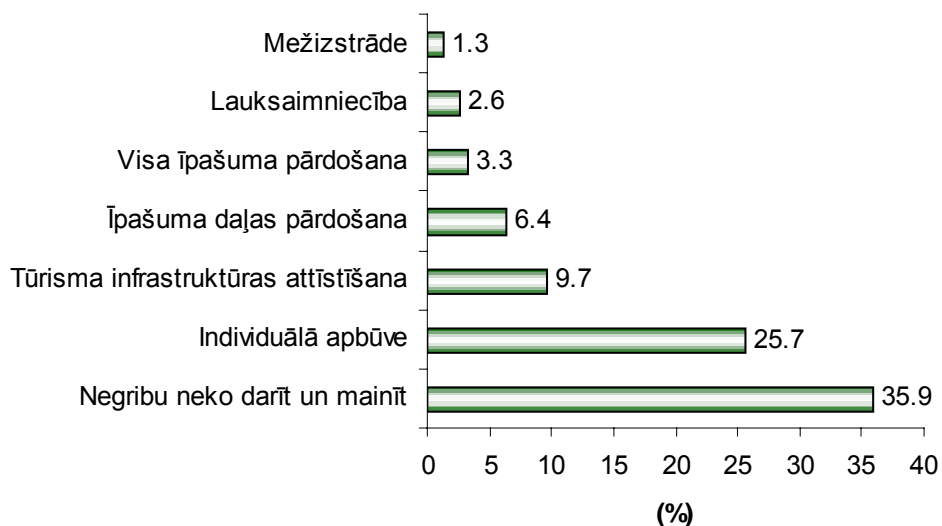
Diskriminē vietējo, rada vienaldzību, bezcerīgumu, teritorijas pārpurvojas, aizaug ar krūmiem. Neapmierina, jo var attīstīt infrastruktūru, aizsargājot biotopus un apsaimniekojot. Vajag ne tik daudz aizliegt, bet sakopt to, kas ir, atļaut saimniekot, kontrolējot procesu.

Jābūt nacionālajam plānojumam, kas atļauj dzīvot normālu dzīvi arī tiem, kas šeit piedzimuši. Viss šobrīd atkarīgs tikai pašvaldības plāniem.

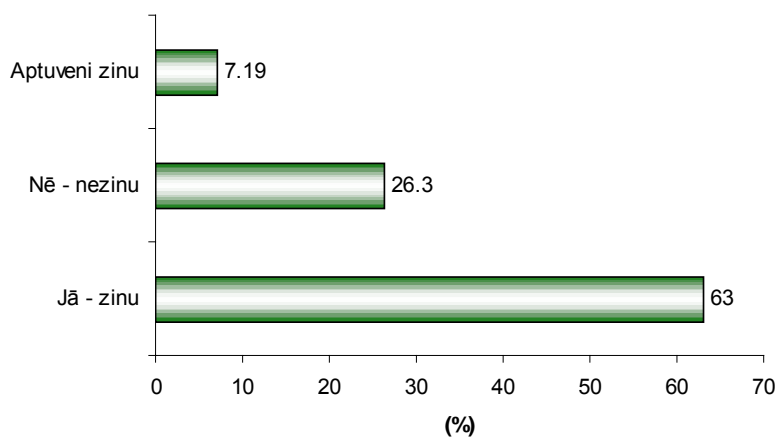
Visiem viens likums un viena taisnība. Likumi pašreiz tiek piemēroti atbilstoši naudas maka biežumam. Kam ir nauda, tiem īpašumi "aug" piekrastē tajās vietās, kur agrāk auga sēnes un mellenes. Kam nauda var visu, kam naudas nav, pat pie jūras netiek. Kam nav naudas - tiem stingri noteikumi, kam ir - noteikumu nav. Kāpēc nauda maina visus pieņemtos lēmumus?

Teritorijas apsaimniekošana

Teritorijas apsaimniekošanā 35,9% negrib neko darīt un mainīt. Bet ir arī iniciatīvi cilvēki, kuri zinot ar kādam grūtībām tas ir saistīts, tomēr grib veikt individuālu apbūvi 25,7%, attīstīt tūrisma infrastruktūru 9,7%, nodarboties ar lauksaimniecību 2,6% un pat ar mežizstrādi 1,3% (15. attēls). Tikai 9,7% zemi grib pārdot. Vairākums no atbildētajiem (63%) zina, kādi apsaimniekošanas pasākumi ir atļauti jūras krasta kāpu aizsargjoslā, aptuveni zina 7,2% un nezina 26,3% (16. attēls). Par galvenajiem apsaimniekošanas pasākumiem viņi uzskata teritorijas uzkopšanu 30,6% un labiekārtošanu 26,7%. Par kāpu atjaunošanu, pļavu kopšanu un niedru ierobežošanu ir mazāka interese (17. attēls). Piedalīties apsaimniekošanas pasākumos ir gatavi bez atlīdzības sadarbībā ar pārvaldēm 18,8% un iesaistīties projektos 17,8%. Gandrīz tikpat daudz par atlīdzību (17,3%). Nekādos pasākumos nevēlas iesaistīties 15,1%, bet 8% - ir gatavi paši pieteikt savu projektu (18. attēls).

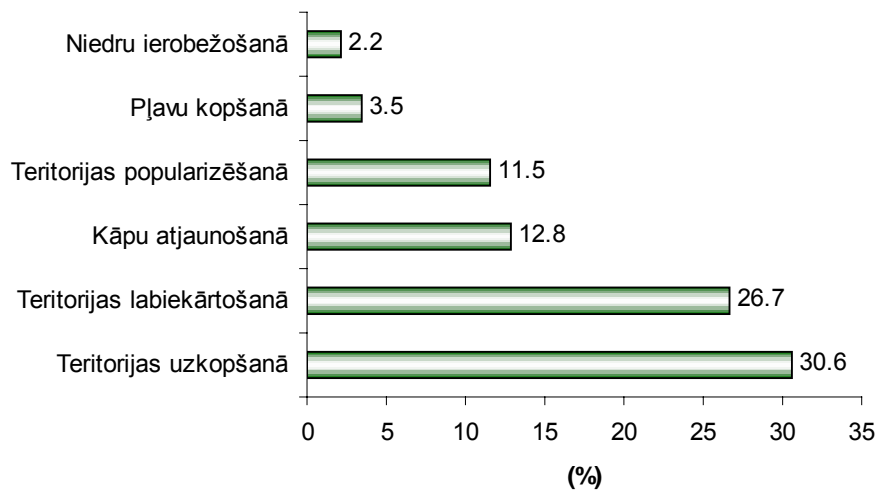

15. attēls. Kādi ir Jūsu plāni turpmākai savas teritorijas apsaimniekošanai?

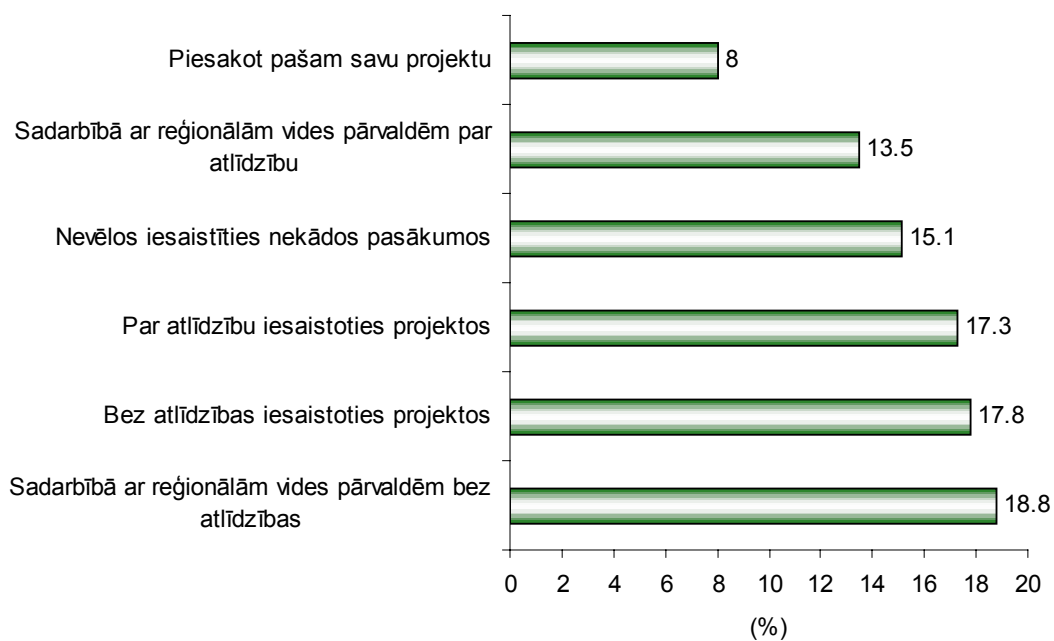

16. attēls. Vai Jūs zināt, kādi apsaimniekošanas pasākumi ir atļauti jūras krasta kāpu aizsargjoslā?

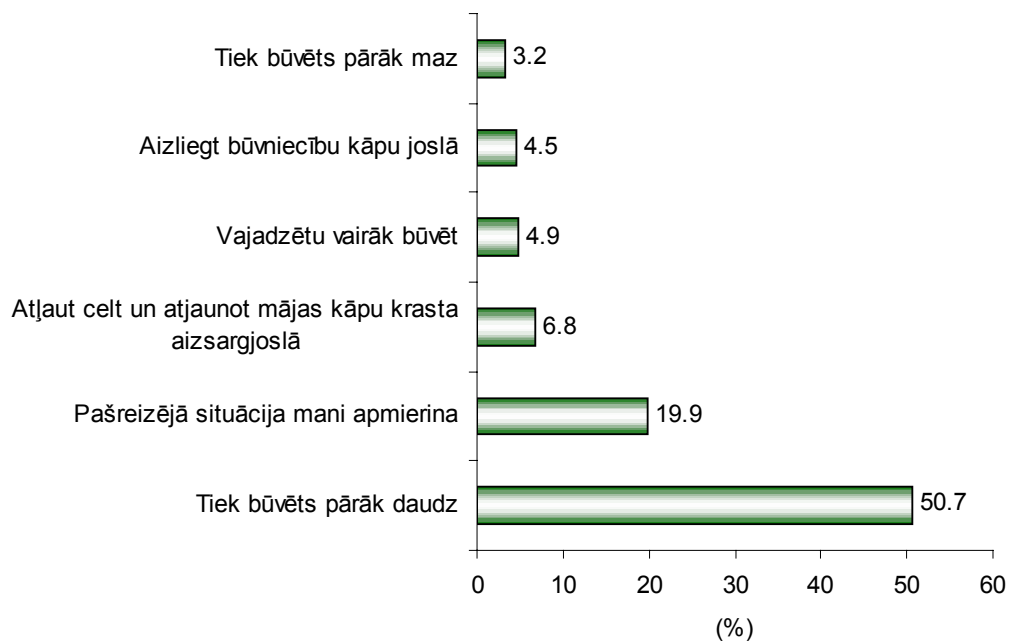
Tikai 63% respondentu zina par aprobežojumiem, kas jāievēro dzīvojot kāpu krasta aizsargjoslā. Aptaujas turpmākajā analīzes gaitā parādās, ka daudzi uzskata, ka neko nedrīkst darīt, kas būtībā nav pareizi.

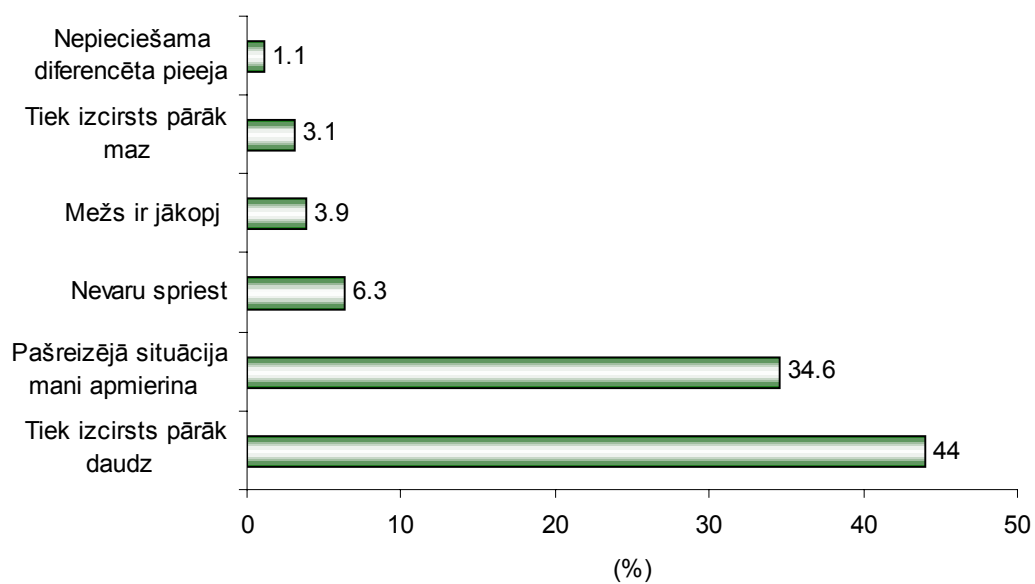
17. attēls. Kādu krasta kāpu apsaimniekošanas pasākumu īstenošanā Jūs vēlētos piedalīties, ja Jums tiktu piedāvāta šāda iespēja?

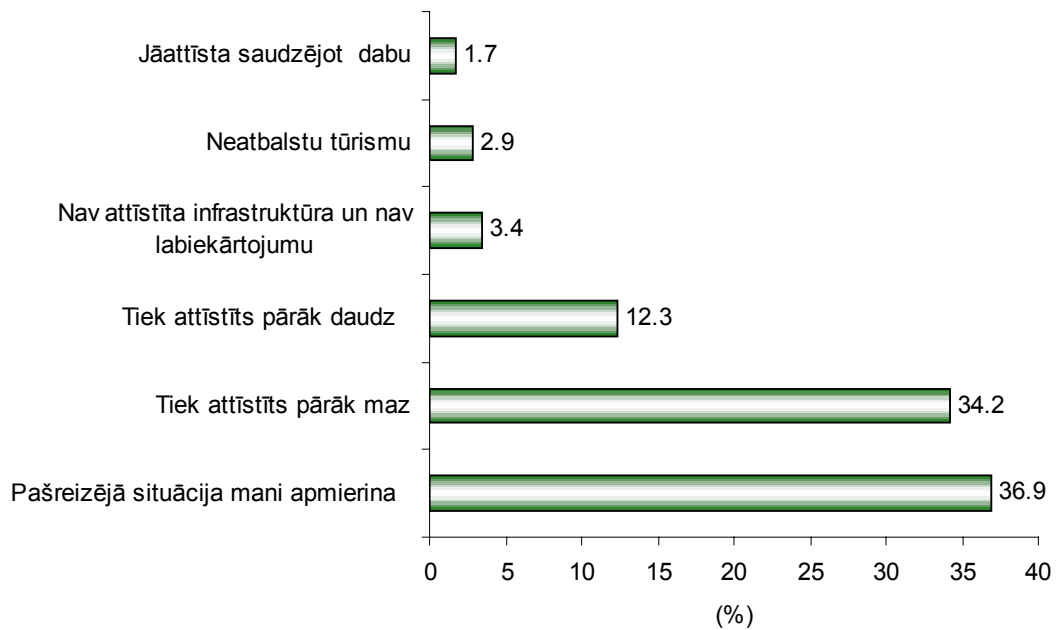
18. attēls. Kādā veidā Jūs vēlētos piedalīties krasta kāpu apsaimniekošanas pasākumos, ja Jums šāda iespēju piedāvātu?

19. attēls. Jūsu uzskati par māju būvēšanu krasta kāpu aizsargjoslā?

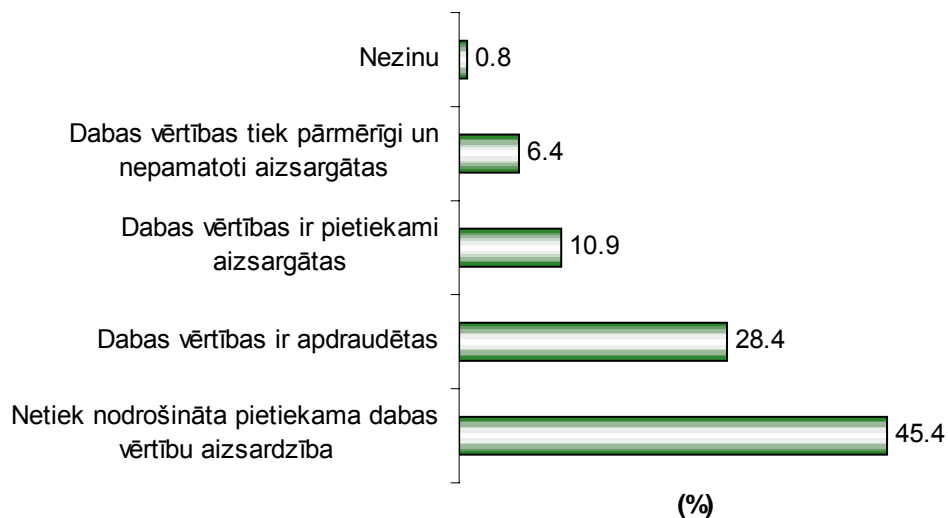

20. attēls. Jūsu uzskati par mežu apsaimniekošanu krasta kāpu aizsargjoslā?

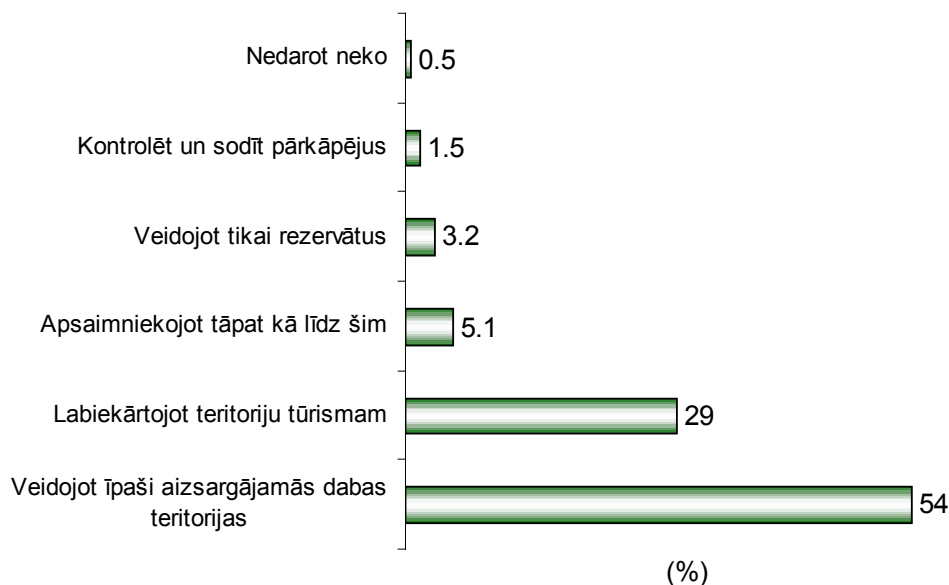
21. attēls. Jūsu uzskati par tūrisma attīstību krasta kāpu aizsargjoslā?

Iedzīvotāju attieksme pret dabas aizsardzību piekrastē

22. attēls. Kāda, Jūsaprāt, ir situācija dabas aizsardzībā Latvijā?

73,8% respondentu uzskata, ka netiek nodrošināta dabas aizsardzība un dabas vērtības ir apdraudētas, 10,9% domā, ka dabas aizsardzība ir pietiekoši nodrošināta, un neliela daļa iedzīvotāju (6,4%) uzskata, ka dabas vērtības tiek pārmērīgi un nepamatoti aizsargātas (22. attēls).

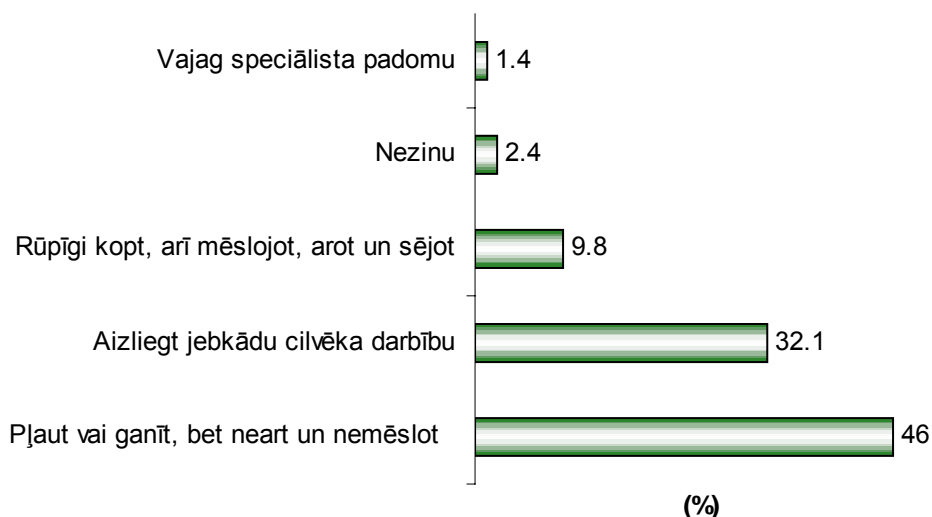

23. attēls. Kā, Jūsaprāt, ir efektīvāk aizsargāt dabas vērtības?

Vairāk nekā puse respondentu (57,2%) uzskata, ka dabas vērtības var saglabāt, izveidojot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ar dažādiem aizsardzības noteikumiem, 29% domā, ka vajag labiekārtot teritorijas tūrisma vajadzībām vai arī (5,1%) turpinot iepriekšējos apsaimniekošanas pasākumus (23. attēls). Tajā pašā laikā vairums iedzīvotāju domā, ka viņiem pienākas kompensācijas par apsaimniekošanas pasākumu ierobežojumiem (11. attēls).

Iedzīvotāju viedoklis un attieksme pret piekrastes biotopu apsaimniekošanu

Daži aptaujas jautājumi tika veidoti tā, lai pārbaudītu zemes īpašnieka zināšanas par piekrastes biotopu apsaimniekošanu. Neskatoties uz Latvijā notiekošajām informatīvajām akcijām par dabisko pļavu apsaimniekošanu, 32% respondentu uzskata, ka vienīgais veids, kā saglabāt dabisku pļavu, ir panākams, aizliedzot jebkādu cilvēka darbību vai gluži pretēji, kā to uzskata 9,8% respondentu, – rūpīgi kopjot. Tomēr 46% īpašnieku atzīst, ka dabisku pļavu var saglabāt to regulāri pļaujot un noganot, nearot un nemēslojot (24. attēls).

24. attēls. Kā saglabāt dabiskās pļavas, kurās sastopamas retas augu sugas?

Citāti no respondentu atbildēm

Visu regulē pati daba, nevajag daudz iejaukties. Vai var saglabāt ko vienu, noliedzot citu?

Rūpīgi kopt. Atkarībā no vērtības - ja valstij svarīga teritorija - iemainot no īpašnieka vai pārņemot valsts apsaimniekošanā, tad izlemj - kā vislabāk saglabāt. Ja mazsvarīga teritorija - izskaidrot īpašniekam un cerēt uz viņa labo dvēseli un sirdi.

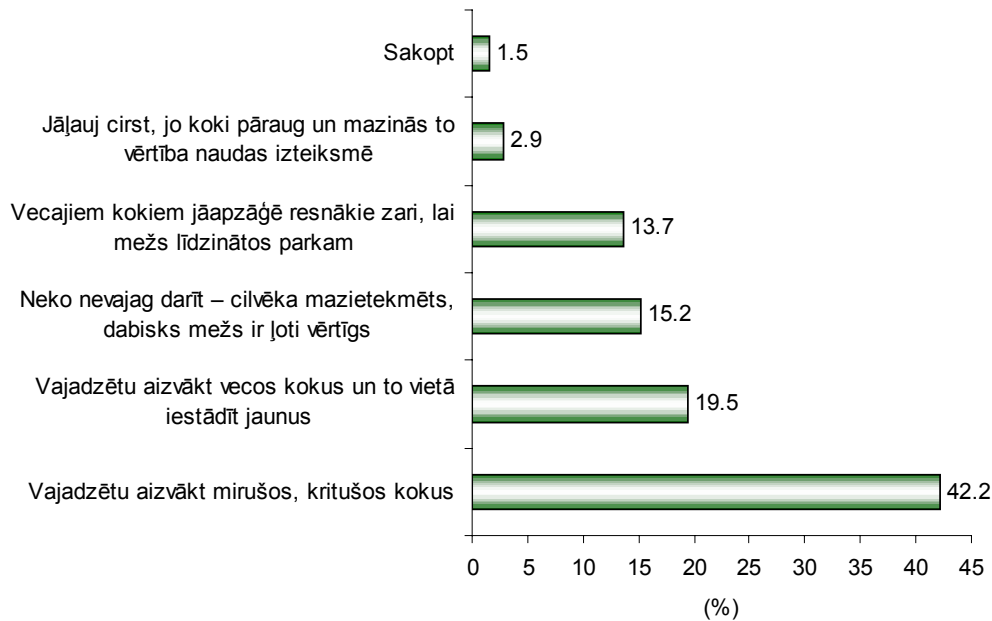
Atļaut citiem ganīt lopus Bērziemā. Papes variants - ielaist savvaļas zirkus, lai barojas.

Ja dabiskas pļavas nepļauj, tad retie augi pazūd. Kā 50. un 60. gados. Var pļaut un ganīt kā senču laikos un bija visi biotopi! Pļaut un ganīt - ne masveidā, bet privātipašniekiem, jo citādi pļavas aizaug. Pļaut, bet pēc noziedēšanas. Saglabāt var ierobežojot cilvēka darbību, jo pļavas neatrodas privātipašumā. Pļaut un ganīt 2 mēnešus sezonā (jūlijā un augustā). Rūpēties un sargāt dabas dāvanas. Senākos laikos pļāva pēc augu noziedēšanas, arī ganīja lopus atālā.

Ja nepļaus un neganīs, notiks kūlas dedzināšana.

Atbilstoši speciālistu rekomendācijām. Biologiem pašiem jāpaskaidro sabiedrībai kādos apstākļos sugas dzīvo. Un sabiedrībai jābūt pieejamai šai informācijai, ja grib saglabāt. Izglītot masu saziņas līdzekļos. Vismaz vietējiem izlikt pašvaldību telpās informāciju par vērtīgajiem augiem.

Ja man ir viens hektārs ar šādām retu augu sugām, tad ko darīt? Kas man atlīdzinās zemes neizmantošanu atbilstoši manām vajadzībām. Tagad jau faktiski meža pļavu nav, līdz ar to daudzas augu sugas ir iznīkušas. Cilvēki jau pļavas pārdevuši...

25. attēls. Uzskati par 100-gadīgu priežu mežu apsaimniekošanu krasta kāpu aizsargjoslā

Nedaudz vairāk nekā puse no respondentiem (51,7%) domā, ka simtgadīgos mežus var apsaimniekot, aizvēcot vecos un kritušos kokus, 13,7% vēlētos izzāgēt nokaltušos zarus, sakopt mežu, lai tas izskatītos kā parks. Tikai 15,2% iedzīvotāju uzskata, ka neko nevajag darīt, jo dabisks mežs ir ļoti vērtīgs (25. attēls).

Citāti no respondentu atbildēm

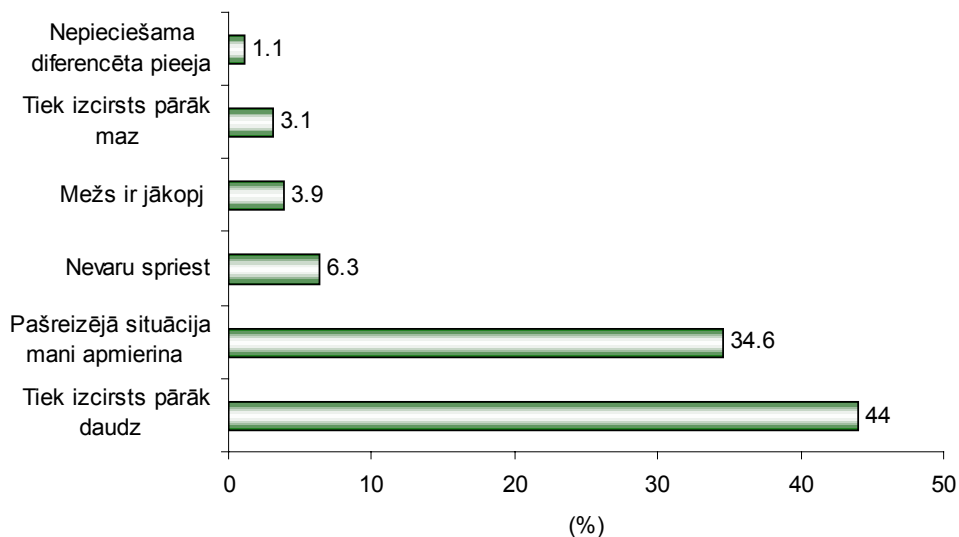
100-gadīgi koki kāpu joslā vēl var augt. Izcērtot vecos kokus kāpu krasta aizsargjoslā, nekādu lielu saimniecisko labumu nevar iegūt. Apdzīvotās vietās aizvēkt mirušos, kritušos kokus, pārējā daļā vadīties pēc mežkopības prasībām.

Atkarīgs no mērķa - audzēt mežu vai saglabāt biotopus. Dabiski džungļi ir vērtīgi, jo vācieši par tiem bija sajūsmināti.

Nekādā gadījumā nevajag cirst! Nekādu parku. Šablonu jau tā pārāk daudz!

Nevajadzētu ļaut būvēt kāpās.

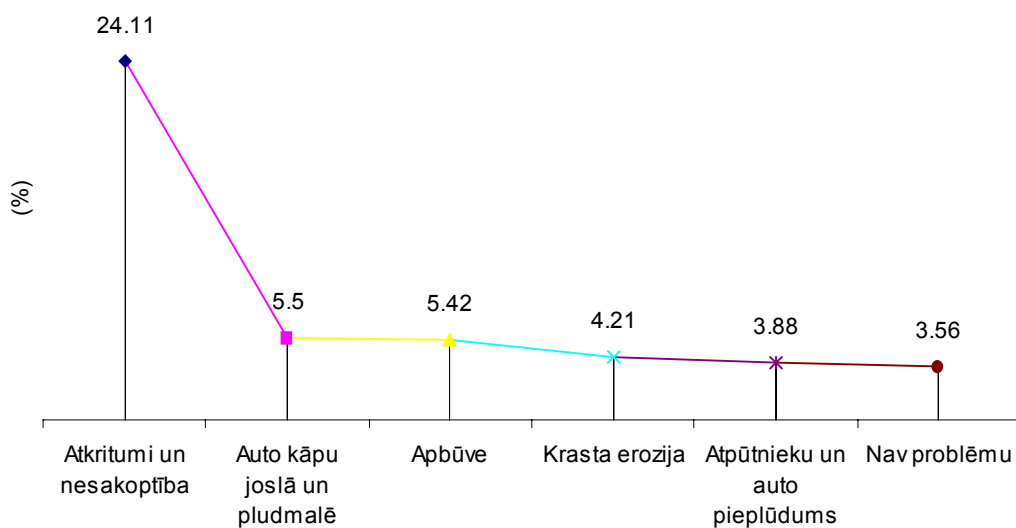
Mežu izciršana krasta kāpu aizsargjoslā praktiski nav atļauta, kaut gan 44% respondentu domā, ka piekrastē koku izciršana notiek par daudz (26. attēls).

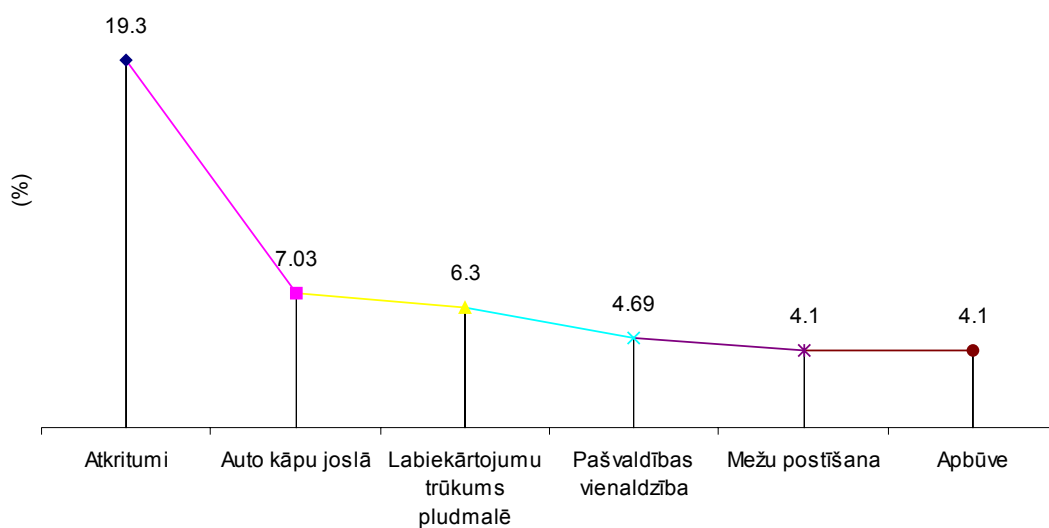
26. attēls. Jūsu uzskati par mežu apsaimniekošanu krasta kāpu aizsargjoslā?

Aktuālākās problēmas piekrastē un to rašanās cēloņi

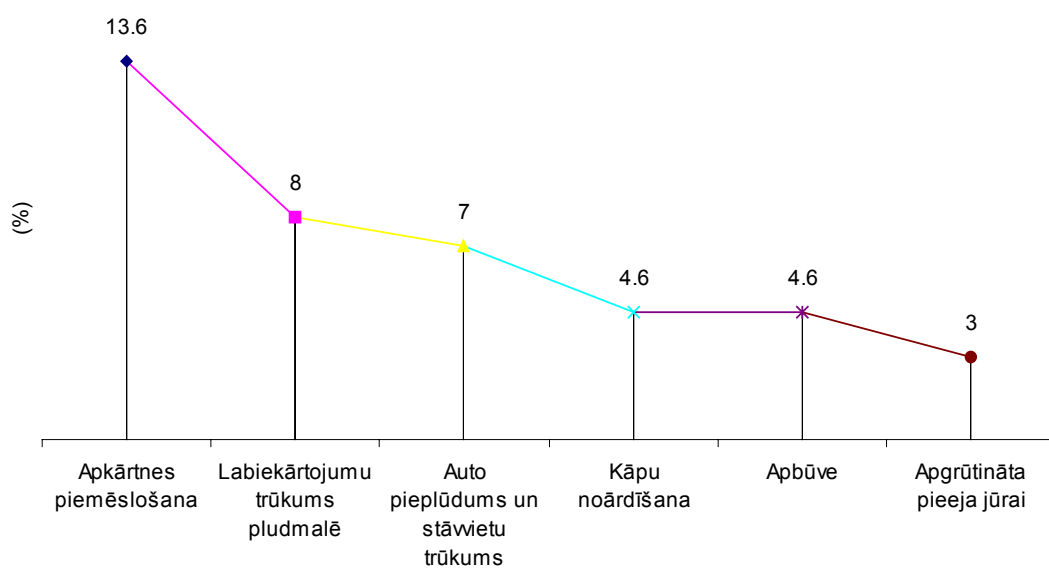
Aktuālākās problēmas piekrastē tika klasificētas trīs grupās, piekrastes iedzīvotājiem tās uzskaitot kā pirmā aktuālāko problēmu grupa, otrā aktuālāko problēmu grupa utt. Līdzīgā veidā strukturēti arī iedzīvotāju uzskati par šo problēmu rašanās cēloņiem, gala rezultātā nosakot atbildīgos par to veidošanos.

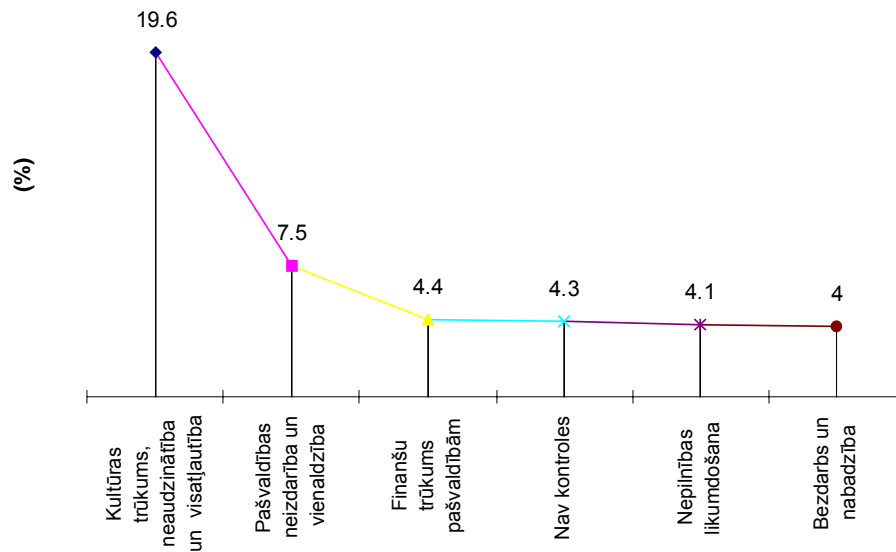
27. attēls. Pirmā aktuālāko piekrastes problēmu grupa

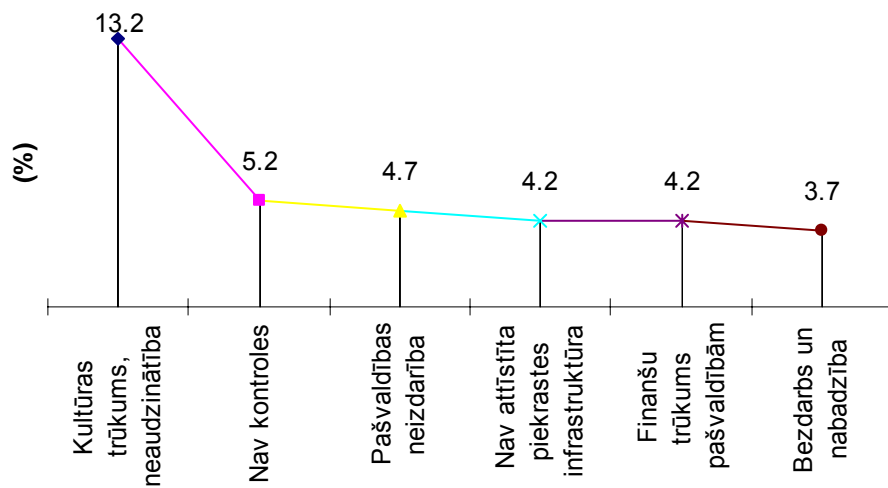
28. attēls. Otrā aktuālāko piekrastes problēmu grupa

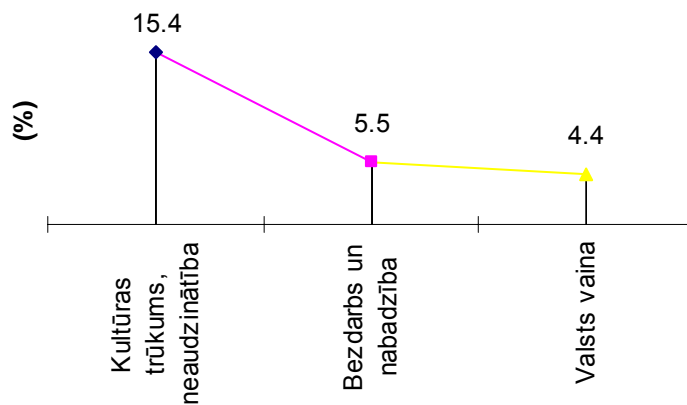
29. attēls. Trešā aktuālāko piekrastes problēmu grupa

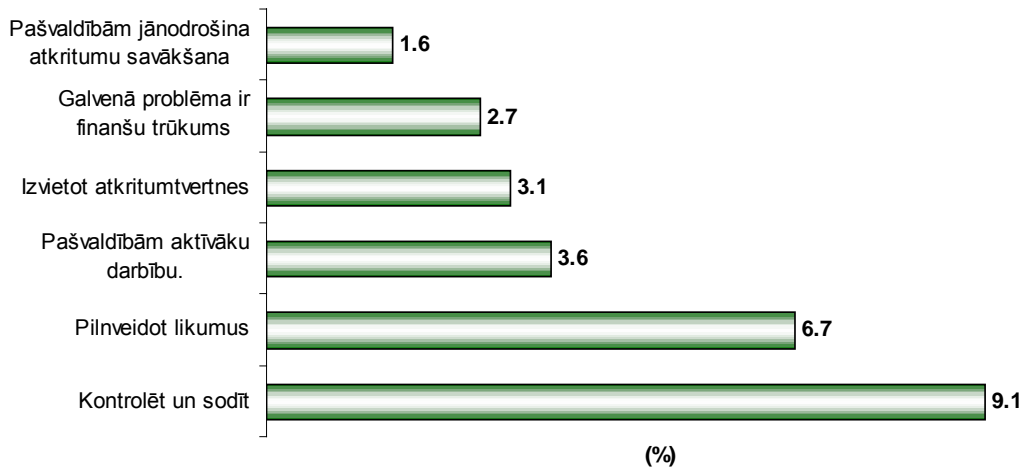
30. attēls. Viedokļi par problēmu rašanos – pirmā grupa

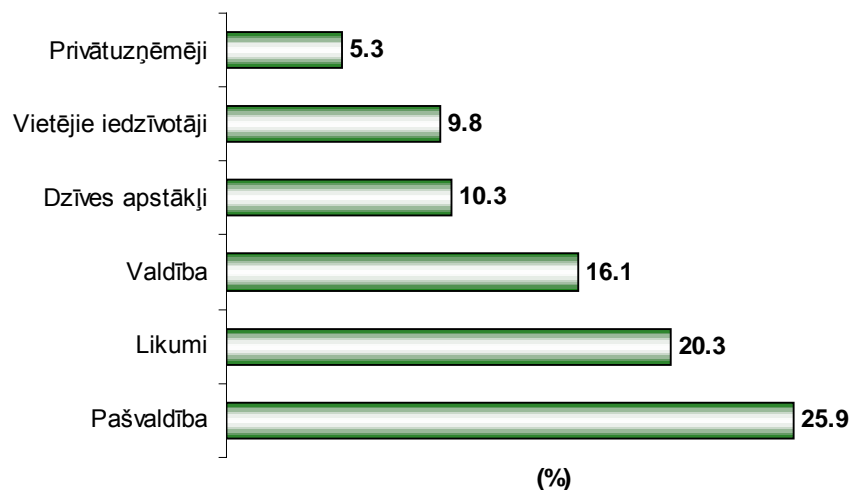
31. attēls. Viedokļi par problēmu rašanos – otrā grupa

32. attēls. Viedokļi par problēmu rašanos – trešā grupa

33. attēls. Viedokļi par minēto problēmu risināšanas iespējām

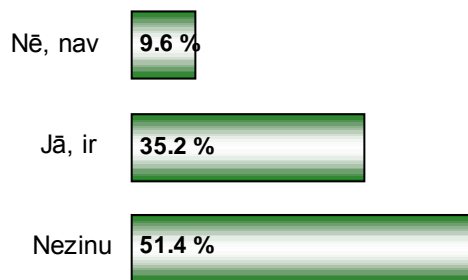

34. attēls. Kā Jūs domājat, kas ir vainīgs, ka piekrastē ir šīs Jūsu minētās problēmas?

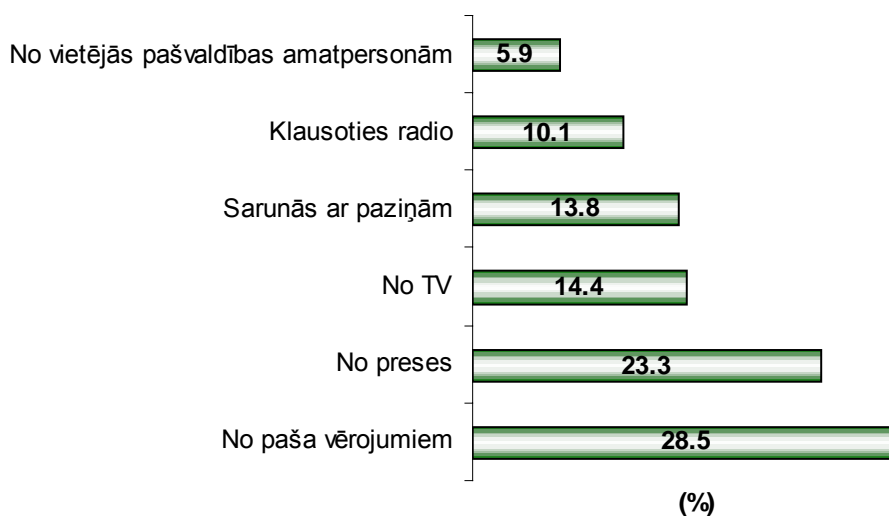
Secinājums. Aktuālākās problēmas piekrastes iedzīvotājiem ir apkārtnes piemērošana, auto pieplūdums kāpu joslā un pludmalē, stāvvietu un labiekārtojumu trūkums pludmalē (27. attēls, 28. attēls, 29. attēls). Šīs problēmas rada kultūras trūkums, neaudzinātība un visatļautība. Daļa respondentu uzskata, ka tā ir arī pašvaldības neizdarība un vienaldzība un finanšu trūkums pašvaldībām (30. attēls, 31. attēls, 32. attēls). Minēto problēmu risināšana iespējama tikai ar kontroles pastiprināšanu un sodīšanu, bet daži uzskata, ka vispirms nepieciešams mainīt likumus. Arī pašvaldībām ir ieteikums aktīvāk izpildīt savus pienākumus (33. attēls) Par vainīgiem, ka piekrastē ir šīs problēmas 25,6% uzskata pašvaldības, 20,3% – pašreizējie likumi un 16,1% - valdība (34. attēls).

Iedzīvotāju informētība

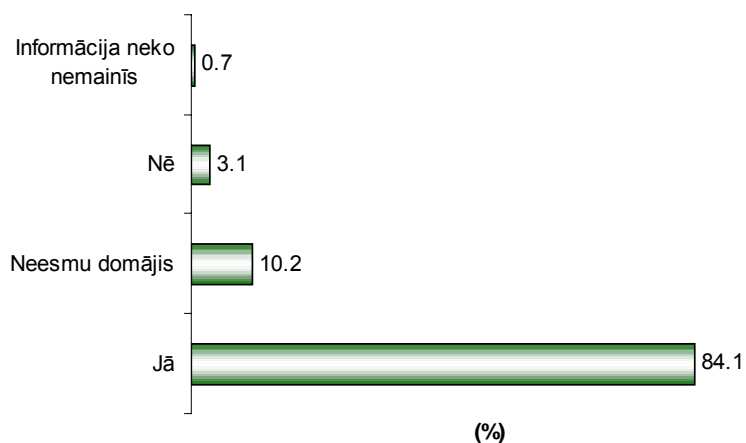
Iedzīvotāju informētība tika aplūkota, apzinot viņu informētību par savas pašvaldības teritorijas plānojumu, noskaidrojot viņu informācijas ieguves avotus un iespējas, kā arī apzinot informācijas pieejamību un vēlmi to iegūt.

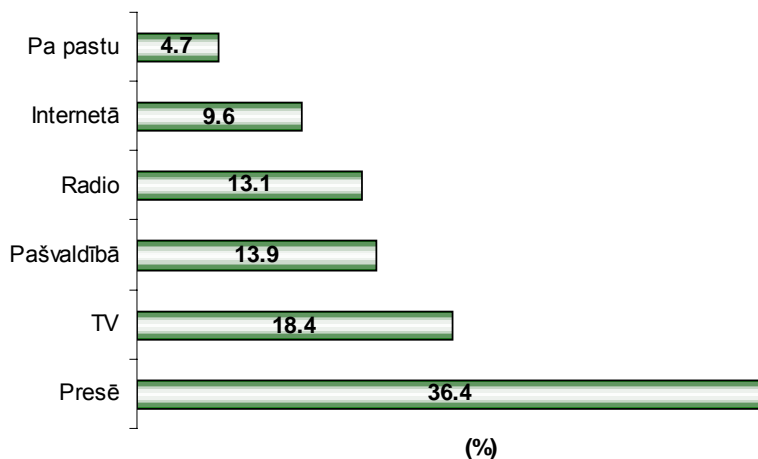
35. attēls. Vai Jūsu pagastam/pilsētai ir izstrādāts teritorijas plānojums?

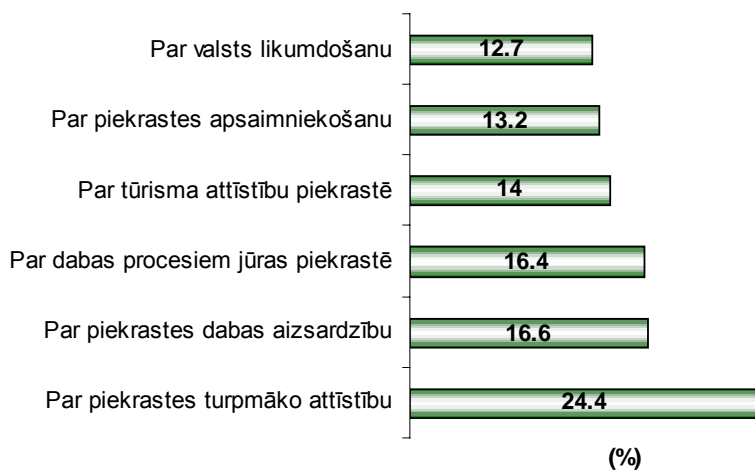
36. attēls. Kā Jūs uzzināt par notiekošo piekrastes teritorijā?

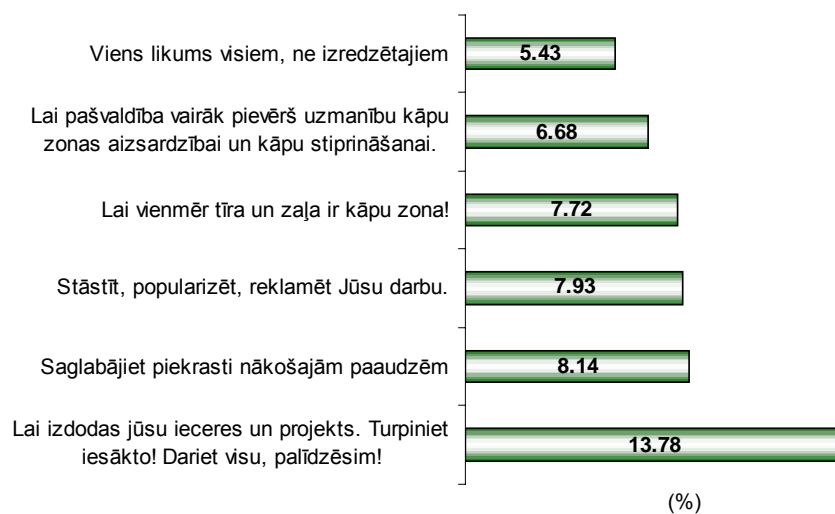
37. attēls. Vai Jūs gribētu saņemt informāciju par pašvaldības iecerēm pilsētas/pagasta attīstībā?

38. attēls. Kur sagatavotā informācija Jums būtu vislabāk pieejama?

39. attēls. Par kādām aktualitātēm piekrastē Jūs gribētu uzzināt?

40. attēls. Jūsu priekšlikumi, ierosinājumi, komentāri

Secinājums. 51,4% no atbildētājiem nezina, ka pagastam/pilsētai ir izstrādāts teritorijas plānojums, 35,2% – zina ka ir izstrādāts un 9,6% atbildēja, ka nav izstrādāts (35. attēls). Par piekrastē notiekošo uzzina no preses un TV 37,7%, bet visbiežāk no pašu vērojumiem – 28,5% un no sarunām ar paziņām – 13,8% (36. attēls). Protams, vairākums – 84,1% grib saņemt informāciju par pašvaldības iecerēm pilsētas/pagasta attīstībā (37. attēls). Informācija 54,8% vislabāk pieejama būtu presē un TV, 13,1% - radio, bet 13,9% tomēr gribētu saņemt tieši no pašvaldībām (38. attēls). Visvairāk iedzīvotājus interesē piekrastes turpmākā attīstība, piekrastes dabas aizsardzība, dabas procesi jūras piekrastē un tūrisma attīstība (39. attēls) Anketas beigās respondenti ir izteikuši savus priekšlikumus, ierosinājumus un komentārus (40. attēls).

Citāti no respondentu atbildēm

Anketa izstrādāta labi, taču pārlietu detalizēta. Būs zema atsaucība. Anketai par daudz jautājumu, domāju tāpēc daudzi neatbildēs, neskatoties uz to, ka tēma mūs visus satrauc.

Šo aptauju vajadzēja veikt vismaz 7 gadus atpakaļ. Tad būtu bijis iespējams gan valsts, gan pašvaldību līmenī, izplānot kāpu joslas aizsardzību, bez nevajadzīgas apbūves. Iespējams, ka esmu atpalikusi ideāliste, bet man tuvāka ir retināta apbūve lauku teritorijā. Žēl, ka arī nodokļu politikas dēļ pašvaldības atbalsta apbūvi, cerot, ka iegūtā peļņa pašvaldības budžetā ir glābiņš uzlabojot pagasta infrastruktūru un pabalstot mazturīgos.

Aptauja, protams, ir nepieciešama. Tai jābūt regulārai (ik pēc dažiem gadiem). Vēlams, lai biologi sagatavo līdzīgu materiālu, kurā būtu viņu pašu ieteikumi šiem procesiem. Manuprāt, daudzi jautājumi rodas, nezinot arī, piem., ģeologu viedokli par kāpu izveidi, nostiprināšanu. Kā kāpas nostiprina? Ar kokiem, augiem, bet vai ar modernajām tehnoloģijām arī nevar? Kāda ir valsts politika attiecībā uz iespējamo jūras uzbrukumu krastam? Ar augiem kāpu aizsardzībā vien nepietiek. Vajag papildus nostiprināt piekrasti visā Latvijā. Pats galvenais - visa Latvijas piekraste nav privatizējama!

Esmu patīkami pārsteigts, kā kādam interesē arī vietējo iedzīvotāju viedoklis. Priecājos par iespēju līdzdarboties procesā - šī ir pirmā reize, kad varu proaktīvi (uz priekšu raugoties) iesaistīties. Paldies cilvēkiem, kas rūpējas par dabas aizsardzības noteikumu ievērošanu Latvijā un dabas aizsardzības projektu īstenošanu. Iespēju robežās palīdzēsim Jums! Paldies par iespēju izteikt savas domas. Mans ierosinājums ir pārdomāt ekoloģiskās būvniecības iespējas jūras piekrastē un arī visā Latvijā. Paldies par veltīto uzmanību. Nav patīkami klausīties par visām nebūšanām, bet mēs jau tie sīkie tur neko nevaram darīt. Bija interesanti kopā ar ģimeni aizpildīt šo anketu un patīkami uzzināt arī mūsu ģimenes domas par šīm problēmām! Paldies!

Ir patīkami, ka kādam ir interesē piekrastes stāvoklis, to apsaimniekošanas iespējas, kā arī vietējo iedzīvotāju domas par to.

Ceru, ka aptauja rosinās pašvaldību piesaistīt vairāk speciālistu projektu rakstīšanas un finanšu piesaistes jomā, kas varētu dot grūdienu vairāku problēmu (Papes ciema) atrisināšanā: slūžu tilta atjaunošanā, ceļu izveidē utt. Valdībai izveidot nopietnu likumu (vides lomas sakārtošanai) "sakārtojošas" izpētes grupu, kas pamatojoties uz reālās situācijas analīzi veidotu normas.

Ceru, ka aptaujai sekos reālas praktiskas darbības. Ceru, ka saņemšu informāciju par šīs aptaujas rezultātus. Kā tos izmantos turpmāk? Ko darīsiet ar biotopiem un mikroliegumiem - kāds būs to statuss?

Bernātos ir piemiņas akmens ar J. Čakstes vārdiem "Šeit būs kūrorts". Nu nebūs. Kamēr netiks atrasts saprātīgs kompromiss starp zemes īpašniekiem un valsti, nekas šeit nebūs.

Viedoklis, ka vide ir jāsakārto mani biedē, jo tas ietver sevī mežu pārvēršanu par parkiem, lauku takas par asfaltētiem celiņiem. Patiesi skaista ir tikai neskarta daba.

Domāju, ka izglītības un audzināšanas problēmas ir pamatā pašreizējai attieksmei pret dabas vērtībām. Visu nevar izmērīt latos un visi tie lati arī nav jāiegūst, ir arī citas vērtību mērauklas. Būtu vairāk jāiesaista vietējie iedzīvotāji vides sakārtošanā, tad varbūt mazāk postīs.

Stāstīt, popularizēt, reklamēt Jūsu darbu. Arī par to, kur ciešat neveiksmes, kas ir izzudis, kas ir vērtīgs, kas ir steidzami jāglābj, kur vajag sabiedrības atbalstu, lai novērstu nelikumības. Paldies par svētīgo darbu! Lai mums veicas! Mēs - visa ģimene ceram, ka kāpu josla tiks aizsargāta, lai Jums veicas šajā projektā!

Atbildes uz jautājumiem statistiski apstrādātas ar programmu SPSS 12.0.